Ще одним способом реформування системи управління державними підприємствами і головних напрямом реструктуризації державного сектору в цілому є корпоратизація. Виходячи з вітчизняної практики ми звикли, що зазвичай, коли хочуть продати державне майно, то спочатку такі підприємства корпоратизують. І так звана корпоратизація державних підприємств фактично означає початок їх приватизації. Насправді корпоратизація може стати дієвим механізмом виведення українського державного підприємництва на якісно новий технологічний, організаційний та фінансовий рівень. Особливо корпоратизація є актуальною для стратегічних підприємств держсектору. Однак чинною нормативно-правовою базою навіть не визначені організаційно-правові форми корпоратизації стратегічних підприємств [12]. Все вищезазначене обумовлює необхідність приведення у відповідність законодавчої бази, а на її основі розробки відповідних нормативних регламентів та методології управління державними підприємствами.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Результати єдиного моніторингу ефективності управління об'єктами державної власності [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. – Режим доступу: http://me.kmu.gov.ua/control/uk/publish/category/main?cat_id=36252.
2. Методика визначення питомої ваги державного сектору в економіці України: затверджено спільним наказом Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України, Державного комітету статистики України та Фонду державного майна України від 04.11.2003р. №307/375/1963 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1068-03.
3. Господарський кодекс України: прийнято Верховною Радою України 16.01.2003р. №436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15.
4. Інформаційно-аналітичні матеріали до парламентських слухань на тему: «Про стан та законодавче забезпечення розвитку науки та науково-технічної сфери держави» 02.07.2014р.[Текст] // Верховна Рада України. – К: ВРУ, 2014.
5. Про управління об'єктами державної власності: Закон України від 21.09.2006 р. №185-V [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/185-16.
6. Про проведення конкурсного відбору керівників державних суб'єктів господарювання: Постанова Кабінету Міністрів України від 03.09.2008р. №777 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/234-2005-%D0%BF.
7. Про деякі питання забезпечення здійснення повноважень місцевими державними адміністраціями: Указ Президента України від 16.04.2010р. № 542/2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.president.gov.ua/documents/11077.html.
8. Словарь латинских крылатых слов [Текст] / Сост. Н.Т. Бабичев, Я.М. Боровский. – М: Русский язык, 1988. – С. 690.
9. Про типову форму контракту з керівником підприємства, що є у державній власності: Постанова Кабінету Міністрів України від 02.08.1995р. №597 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/597-95-%D0%BF.
10. Про умови і розміри оплати праці керівників підприємств, заснованих на державній, комунальній власності, та об'єднань державних підприємств: Постанова Кабінету міністрів України від 19.05.1990р. №859 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/859-99-%D0%BF.
11. Про Державний бюджет України на 2014 рік: Закон України від 28.12.2014р. №80-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80-19.
12. Лісовенко С.А. Корпоратизація підприємств як основа конкурентоспроможності авіакосмічної галузі України [Текст] / С.А. Лісовенко // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. – 2011. – №3(15). – С. 105–116.

УДК 330.322: 338.436.33

МЕТОДОЛОГІЯ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙ В АПК

Кучер Р.-Д. А., аспірант Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України

Кучер Р.-Д. А. Методологія оцінки інвестицій в АПК.
Один з найбільш часто згадуваних напрямків розвитку української економіки - це проведення її системної модернізації, яка повинна торкнутися практично всієї сфери національного господарства, в тому числі і агропромислового комплексу. Інвестування в сільське господарство є одним з найбільш ефективних засобів підвищення його продуктивності, збільшення реальних доходів, зниження бідності, підвищення рівня продовольчої безпеки, а також сприяння сталому розвитку навколишнього середовища. На даний момент однією з суттєвих перешкод для інвестування в сільськогосподарські підприємства України є неможливість правильно оцінити і спрогнозувати результати інвестування.
У статті висвітлено основні методи вирішення задачі оптимізації методології оцінки інвестицій АПК, що полягають у виявленні концептуальних аспектів особливостей інвестицій в АПК, розкритті сутнісних явищ і спробі поліпшення деяких вимірювальних параметрів даної категорії. Викладено системний підхід до формування методології інвестицій АПК, розробки принципів, сукупних методів і досконалих механізмів інвестиційної діяльності. Констатовано, що систематична кластеризація АПК дозволяє достовірно схарактеризувати інвестиційний вигляд АПК, визначити ресурсну координацію в системі міжгалузевого господарювання.
Ключові слова: інвестиції, методологія, особливості, методи, ознаки, механізми.
Кучер Р. Д. А. Методология оценки инвестиций в АПК.
Один из наиболее часто упоминаемых направлений развития украинской экономики - это проведение ее системной модернизации, которая должна затронуть практически все сферы национального хозяйства, в том числе и агропромышленный комплекс. Инвестирование в сельское хозяйство является одним из наиболее эффективных средств повышения его производительности, увеличения реальных доходов, снижения бедности, повышения уровня продовольственной безопасности, а также содействие устойчивому развитию окружающей среды. На данный момент одной из существенных препятствий для инвестирования в сельскохозяйственные предприятия Украины является невозможность правильно оценить и спрогнозировать результаты инвестирования.
В статье отражены основные методы решения задачи оптимизации методологии оценки инвестиций АПК, которые заключаются в выявлении концептуальных аспектов особенностей инвестиций в АПК, раскрытии сущностных явлений и попытке улучшения некоторых измерительных параметров данной категории. Изложен системный подход к формированию методологии инвестиций АПК, разработке принципов, совокупных методов и совершенных механизмов инвестиционной деятельности. Констатировано, что систематическая кластеризация АПК позволяет достоверно охарактеризовать инвестиционный вид АПК, определить ресурсную координацию в системе межотраслевого хозяйства.
Ключевые слова: инвестиции, методология, особенности, методы, механизмы.
Kucher R.-D. The methodology for evaluating investments in agriculture.
One of the most frequently mentioned areas of Ukrainian economy - is holding its system modernization, which should affect virtually all areas of the national economy, including agriculture. Investing in agriculture is one of the most effective means of increasing productivity, rising real incomes,

© Кучер Р.-Д. А., 2015

reduce poverty, improve food security and promote sustainable development of the environment. Currently one of the major impediments to investment in agricultural enterprises of Ukraine is the inability to properly assess and predict the performance of securities.
In the article deal the basic methods for solving optimization problem methodology for evaluating investments AIC is to identify the conceptual aspects of the features of investment in agriculture, revealing the essential phenomena and try to improve some measurement parameters in this category. The article systematic approach to building investment AIC methodology, design principles, methods and improved total investment mechanisms. It notes that systematic clustering AIC reliably characterize investment appearance agriculture, determine resource coordination in cross-industry management.
Keywords:*investments, methodology, features, methods, mechanisms.*

Постановка проблеми. Сучасний агропромисловий комплекс - це складна організаційна структура, яка складається з багатьох взаємозалежних (інтегрованих) галузей, підгалузей і видів діяльності. Як організаційна система, АПК характеризується повноцінними, цілеспрямованими і послідовними системними діями з виробництва, заготівлі, переробки, зберігання та збуту продовольчої продукції. З урахуванням галузевих особливостей, застосуванням різного роду ресурсів, а також методів і механізмів їх функціонування, АПК застосовує безліч специфічних предметів, явищ і властивостей. З огляду на це, повноцінність господарської системи АПК виражається в тісно взаємопов'язаних відносинах сукупних сфер, кооперації його учасників, концентрації капіталу і підприємств на певній території.

Проведені дослідження показують, що розкриття сутнісних явищ інвестицій в АПК, спроба поліпшення деяких методологічних аспектів і вимірювальних параметрів даної категорії є надзвичайно широкою і складною задачею, оскільки важко дати єдине визначення поняття «інвестиції в АПК», узагальнити параметри міжгалузевого інвестування та функціонування капітальних коштів в єдиному контексті. Звідси випливає принципово важливе положення: щоб отримати більш достовірну оцінку інвестицій в АПК, необхідно розкрити його сутність міжгалузевому ареалі, визначити повноцінність методології даної категорії і виявити ступінь її відповідності конкретним практичним завданням.

Дана обставина дає підставу зробити такі основні висновки: 1) необхідно розрізняти широке і вузьке трактування інвестицій, останнє найчастіше характеризує інвестиції в основний капітал; 2) слід визначити поняття «інвестиції», виявити сутнісну подібність і функціональне розходження категорій «інвестиційний процес» і «інвестиційна діяльність» в АПК; 3) як одне з ключових понять, інвестиції в АПК досі трактуються неоднозначно і це пов'язано як з галузевими функціональними особливостями, так і з різними природно-кліматичними, економічними та ресурсними характеристиками; 4) якщо інвестиції в АПК мають багатофункціональний характер, то їх мета більш конкретна - розширити спектр виробничих накопичень, що мають у своєму складі більш досконалі капітальні цінності і дозволяють збільшити асортимент і забезпечити якість своєї товарної продукції.

Розширення діапазону міжгалузевої інтеграції, застосування різних видів капітальних коштів вимагає поліпшення низки теоретико-методологічних положень інвестицій в АПК. Так як в будь-якій економічній системі з ринковою економікою центральне місце належить інвестиціям, саме вони формують матеріальну базу агропромислових сфер і дають їм вихідний імпульс. З цієї точки зору інвестиції в АПК є історичною категорією репродукції та накопичення капіталу, здатного забезпечити стабільність розширеного відтворення. Це не залишає сумнівів у необхідності періодичного вдосконалення методологічних основ інвестицій в АПК, збагачення ряду положень на основі знань, навичок і виробничого досвіду, чим і визначається актуальність даного дослідження.

Дискусійні аспекти дослідження інвестицій АПК дозволяють виділити наступні наукові підстави, виконання яких є обов'язковим:
- вивчення нових тенденцій розвитку теорії і практики про інвестиції;
- освоєння методологічних положень про повний спектр дифузії суб'єктів і об'єктів інвестиційної діяльності;
- визначення мети і мотивації інвестиційних процесів у конкретних умовах і діях;
- облік загальних, притаманних для різновидів інвестицій характеристик вкладень в процесах відтворення капіталу;
- розкриття особливостей і механізмів переносу вартості основного і оборотного капіталу на нову вироблену продукцію;
- класифікація різних наслідків у процесах реалізації інвестиційних проектів.

Як правило, періодичне вдосконалення методології інвестицій в АПК тягне за собою безліч нових змін, і ці зміни відбиваються на різних рівнях управління інвестиціями, прийнятих рішеннях і практичних завданнях. Ці зміни в галузі методології інвестицій призводять до появи нових термінологічних конструкцій, методичних варіантів визначення ефективності ресурсів, які застосовуються в різних об'єктах, суб'єктах та інвестиційних процесах [1, с.52]. У всіх нових змінах головне завдання полягає в органічній побудові принципів інвестиційної діяльності АПК, формуванні повноцінної системи управління інвестиціями, супроводжуваної об'єднаними структурними елементами і ефективними технологіями функціонування.

Відзначимо, що в глобальному міжгалузевому масштабі перехід до ефективних принципів управління інвестиціями стикається з рішеннями складних організаційних завдань - формування логістичної та координаційної інвестиційної діяльності АПК. Природно, глобалізація агропромислового господарювання характеризується швидкими і широкомасштабними змінами не тільки в різних міжгалузевих відносинах, але і в конкурентному середовищі. Збереження конкурентних переваг покращує перспективи своєчасного і оптимального інвестування АПК. Не можна забувати про те, що неправильний розподіл коштів на рівні управління виробництвом може виражатися в недовикористанні або надмірному використанні ресурсів.

Якщо з одного боку, конкурентна перевага створює необхідні передумови і стимули для інвестиційного розвитку АПК, то з іншого, навпаки, інвестиційна корисність характеризується різноманітними ефектами, що позначаються не тільки в сферах виробництва, екології, інфраструктури, а й у забезпеченні сприятливого конкурентного середовища, так як «конкуренція продовольчих товарів і послуг трансформується в конкуренцію підприємств, в суперництво управлінських знань, мистецтва і майстерності управління» [2, с.323]. Звідси висновок, що систематичні інвестиційні зміни в АПК змінюють вимоги до управління інвестиціями самих підприємств. При цьому нові стратегічні завдання, що базуються на суворій теоретико-методологічній платформі, повинні бути коректні, а пропоновані заходи носити не розрізнений, а системний характер.

Всі питання, які тісно пов'язані з розробкою методології інвестицій АПК і вирішенням конкретних практичних завдань, вимагають проведення кластерного аналізу - розбиття множини об'єктів на різні кластери. Так як різноманітність міжгалузевої господарської системи та періодична зміна параметрів інвестиційної діяльності АПК вимагає систематичної кластеризації - виділення з сукупних взаємопов'язаних галузей однорідних, що наділені певними властивостями, послідовно виконують спільні роботи і представляють собою єдину систему спільного ланцюжка цінності. Характерна особливість даної кластеризації полягає в тому, що як самостійні одиниці конкретні сфери дозволяють більш ґрунтовно характеризувати інвестиційний вигляд АПК, визначити ресурсну координацію в системі міжгалузевого господарювання, коригувати дії принципів своєчасного, рівноправного і системного інвестування всіх сфер.

По суті, елементи загального технологічного ланцюжка «наука-виробництво-переробка, заготівля, транспортування і реалізація товарної продукції» як цілісної системи більш яскраво характеризують основні ознаки агропромислового кластера: спорідненість технологій; цілеспрямованість дій; спільність сировинної бази, природних ресурсів і кліматичних умов; наявність інвестиційних та інноваційних складових; максимальна географічна близькість галузей і товарних ринків. Це означає, що АПК, володіючи безліччю функціональних особливостей і ознак, а також високою інтеграційною і міжгалузевою інвестиційною поведінкою, є складною господарською системою та організаційною структурою. Тому для підтримки даної структури АПК та забезпечення ефективності її колосальних інвестиційних витрат необхідно мати не тільки правильну стратегію нарощування основного капіталу, а й досконалу методологію вимірювання ефективності інвестицій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На думку більшості фахівців, інвестиції в АПК - це витрати, виражені в грошовій формі,

результати віддачі яких проявляються протягом тривалого періоду часу або через тривалий період [3;4;5]. Незважаючи на те, що ця істина є аксіомою, вона вимагає проведення регулярного аналізу за фінансовими станами проекту, особливо за змінами цінності використовуваних грошових коштів. Останнє вимагає застосування спеціальних методів, оцінки ситуації з мінімально можливою похибкою. Як правило, залежно від сформованої обстановки і часу кругообігу, цінність грошових коштів змінюється, тобто вартість сьогоднішньої гривні нерівноцінна вартості гривні наступного року. Справа в тому, що зміна вартості гривні пов'язана не лише з рівнем впливу інфляції - падінням гривні і підвищенням цін на товари та послуги, але й з існуючими природно-кліматичними, економічними та іншими умовами.

Тому будь-яке рішення, тісно пов'язане із забезпеченням ефективності інвестицій в АПК, залежить від таких обставин:

- довгострокової розробки господарської та інвестиційної стратегії;
- вибору ефективних варіантів зниження терміну окупності вкладень;
- проведення достовірних прогнозів, що характеризують ймовірність зміни природно- кліматичних умов, конкурентного середовища та рівня ризику;
- вивчення ступенів впливу різних фінансово-інвестиційних та інших факторів;
- установки постійного спостереження за зміною цінності грошових коштів;
- визначення пріоритетних напрямів розвитку виробничих сфер і орієнтації на ліквідацію «провалів продовольчого ринку»;
- мобілізації всебічних можливостей для вступу на новий продовольчий ринок і т.д.

Особливу увагу слід приділити розробці методичних варіантів вимірювання ефективності інвестицій в аграрному секторі економіки, яка потребує більш чіткого обліку специфіки окремих її підгалузей і видів діяльності. Порівняно з іншими галузями, даний сектор має дуже складну виробничу структуру і природно-економічні особливості. Крім галузевих потреб, інвестиції в цій сфері здійснюються ще й в об'єкти природи, що за інших рівних умов господарювання зумовлює її діяльність більш високою капіталоємністю, тривалим терміном окупності та високим рівнем ризику. Тому спроба створення більш сприятливого інвестиційного клімату та здійснення необхідних принципів великомасштабного інвестування в сільські підприємства і території на тривалий період часу залишаються проблематичними.

Виділення невирішеної проблеми. У сучасній економічній теорії існують різні трактування інвестицій в АПК, при визначенні сутності та змісту даної категорії думки спеціалістів дуже неоднозначні. Виходячи з різних суджень, принципи функціонування інвестування в АПК є дуже складними міжгалузевими взаєминами. Це вимагає більш детального вивчення особливостей конкретних сфер та видів діяльності, а головне, відмінної риси руху інвестицій в них - функціонального різноманіття самого капіталу. Якщо з одного боку різні тлумачення збагачують наукові основи інвестування в АПК, то з іншого, в деяких конкретних випадках звужується сутнісне поняття даної категорії, що ускладнює розкривання її сутності.

Метою статті є вдосконалення методологічних аспектів інвестицій в АПК, поліпшення різних параметрів функціонування та вимірювання ефективності капітальних коштів. На нашу думку, тільки на основі системного підходу можна розкрити об'єктивну природу і дієві характеристики різних видів інвестицій в АПК. Так як інвестиційна діяльність в АПК характеризується певними ознаками, в ній завжди присутні суб'єкти (інвестори, замовники, виконавці робіт, користувачі об'єктів інвестиційної діяльності тощо), об'єкти (агропромислові сфери, довгострокові науково-технічні проекти, проекти, пов'язані з соціально-економічною, природно-екологічною та іншою діяльністю) та зв'язки між ними (процеси інвестування та отримання необхідної віддачі). Отже, елементи інвестиційної діяльності, перебуваючи в певному фінансово-економічному середовищі, мають системні зв'язки і, об'єднуючись з конкретною метою, становлять єдине ціле. Це означає, що сутність інвестицій в АПК можна визначити шляхом розкриття субстанцій інвестиційних відносин.

Основою цих субстанцій виступає матеріальний продукт - капітал, який здійснює свій рух в різних формах і стадіях - від інвестора (у вигляді інвестиційних ресурсів) до користувача (у вигляді капітальних цінностей), який утворює дохід як власнику, так і користувачеві. При цьому характерною особливістю інвестиційної діяльності АПК є те, що в період здійснення вкладень і отримання доходу відбувається взаємна зміна властивостей суб'єкта (шляхом впливу інвестора на властивості об'єкта) і об'єкта (за допомогою отриманого доходу інвестор створює позитивні зміни у кількісних і якісних параметрах накопичення). Отже, інвестиційна діяльність в АПК має своєрідну системну дію, яка включає в себе певні інвестиційні процеси, зумовлені дифузією властивостей об'єкта і суб'єкта в періодично поновлюваній якості.

Що стосується сутнісної характеристики інвестиційної діяльності АПК, то вона вельми неоднозначна. Загалом, інвестиційна діяльність АПК - це технологічно взаємопов'язані інвестиційні процеси, що характеризують активну взаємодію суб'єкта з об'єктом, під час якого суб'єкт задовольняє свої потреби, досягаючи певних цілей. Відмінні риси інвестиційного процесу та інвестиційної діяльності АПК показують, що між ними є більше спільного, ніж відмінностей. У широкому тлумаченні, інвестиційна діяльність може включати в себе кілька інвестиційних процесів - процес інвестування, процес перетворення інвестиційних ресурсів у реальні вкладення, процес експлуатації наявних виробничих потужностей і т.д.

Деталізація вихідних положень даних категорій показує, що залежно від поставленого завдання, цілей і меж, інвестиційна діяльність АПК набагато ширше поняття, ніж інвестиційний процес. Звідси випливає висновок, що відмінності між інвестиційною діяльністю та інвестиційним процесом АПК яскраво проявляються як в їх функціональних кордонах, так і у виняткових завданнях та цілях, що будуються на основі певних цінностей. Тому сукупність інвестиційних процесів АПК, що об'єднані спільною метою і виконують певні завдання, називають інвестиційною діяльністю. Дані категорії є найважливішими взаємопов'язаними складовими єдиної економічної системи АПК.

Не можна забувати про те, що залежно від специфіки господарювання, інвестиційна діяльність АПК вимагає певного досвіду роботи, так як існують різні природно-кліматичні та господарські умови функціонування, види інвестицій, рівні прибутковості і ступеня ризику, а також особливості галузевого управління. Якщо інвестиційна діяльність має певні цілі, способи і механізми досягнення ефекту, то необхідно розробити довгострокову стратегію системного розвитку АПК. При цьому інвестиції повинні мати мотивацію, без чого вони втрачають свій сенс і не мають перед собою основних цілей.

Результати дослідження. Теоретико-методологічні завдання інвестиційної діяльності АПК тісно пов'язані з використанням різноманітних науково-обґрунтованих властивостей і явищ. Численні варіанти дослідження поняття «інвестиції», «інвестиційні процеси» і формування різних параметрів інвестиційної діяльності АПК характеризують ступінь повноцінності інвестиційного комплексу (ІК). ІК АПК є категорія ресурсного характеру, яка відображає інтеграцію вкладень у різні агропромислові сфери. Його комплексність полягає в тому, що, по-перше, він охоплює сукупність інтегрованих галузей, підгалузей і видів діяльності; по-друге, включає широке коло зовнішніх учасників: банківські організації, фінансові установи, страхові та лізингові компанії, консалтингові фірми і т.д .; по-третє, є частиною повноцінного бізнесу, який формує інвестиційний ринок, різноманітні інвестиційні інститути і т.д .; по-четверте, як програмно-цільова структура будується за строго цільовою ознакою з охопленням системного розвитку всіх сфер; по-п'яте, має безліч зовнішніх і внутрішніх джерел фінансування: особисті заощадження громадян, амортизаційні відрахування, капіталотвірний прибуток, прямі іноземні інвестиції, різні інвестиційні фонди і т.д.

На основі вищевикладених констатацій можна зробити висновок, що інвестиції в АПК повинні розглядатися з двох позицій: як економічна категорія і як процес руху ресурсів в натуральній і грошовій формі. Як економічна категорія, інвестиції охоплюють систему грошових відносин, опосередковану рухом вартості. Іншими словами, інвестиції в АПК характеризуються системним рухом грошових коштів, авансованих для придбання та експлуатації основних і оборотних фондів з метою досягнення певного ефекту - від моменту виділення коштів до моменту їх відшкодування. Тому в сучасній економічній науці є досить широкий діапазон інвестиційних інтерпретацій: від пошуку різних джерел фінансування інвестицій (різноманітність вкладень в реальний сектор) та фізичного і вартісного руху капітальних коштів з метою отримання доходу та досягнення іншого корисного ефекту, до вкладення коштів виключно в цінні папери

та інтелектуальні цінності.

Характерною особливістю інвестицій в АПК є те, що вони повинні відповідати принципам доцільності та корисності вкладень у різні сфери. Інша особливість більшою мірою пов'язана з активним рухом капіталу, забезпечує її приріст і приносить додатковий дохід. Якщо капітал у своєму кругообігу і обороті не приростає, а частково переносить свою вартість на новий створений продукт, то по суті він залишається тільки інвестицією, а за змістом - економічним ресурсом. У більшості випадків, такого роду «капітал» навіть не може забезпечити простого відтворення, що великою мірою характерно для сфер аграрного виробництва. Винятково важливе місце належить інвестиціям, здатним поліпшити якісні характеристики не тільки застосовуваного основного капіталу, а й оброблюваної земельної ділянки, трудових ресурсів, що використовуються, виробленої товарної продукції, що має високу конкурентоспроможність. Отже, сутність і зміст інвестицій АПК яскраво проявляються в оціночній характеристиці двох тісно взаємозалежних і взаємообумовлених економічних категорій: витрат і віддачі.

Безперешкодний рух інвестицій в АПК багато в чому залежить від середньострокових і довгострокових прогнозів, від рівня розвитку виробництва і ринку, особливо ринку купівельних ресурсів, як з точки зору динаміки попиту, так і з точки зору розвитку пропозиції та ринкової інфраструктури. Найбільш радикальним заходом забезпечення ефективності інвестицій в АПК є збереження технологічної стабільності взаємопов'язаних стадій: 1) початковий етап інвестиційного процесу - пошук вигідних і надійних джерел фінансування, мобілізації грошових коштів; 2) концентрація інвестицій в капітальні вкладення - формування необхідних капітальних цінностей; 3) здійснення процесу виробництва - експлуатація виробничих потужностей більш досконалими методами і механізмами; 4) реалізація ринкових інвестицій - застосування маркетингових інновацій з розвиненою ринковою інфраструктурою.

З точки зору методології, послідовний рух інвестицій АПК має охопити всі фази відтворення - від моменту мобілізації інвестиційних ресурсів і отримання корисного ефекту до відшкодування вкладених коштів, тобто утворювати інвестиційний цикл (ІЦ). Як правило, ІЦ АПК повинен мати повноцінний, системний і постійно повторюваний характер, а утворений дохід повинен щоразу ділитися на споживання і накопичення для здійснення подальшого циклу в новій якості. Це означає, що інвестиційна діяльність АПК є необхідною умовою індивідуального кругообігу капітальних цінностей. Тому інвестиції в АПК повинні здійснюватися в більш ефективних формах, оскільки вкладення в зношені або морально застарілі засоби виробництва або технології не можуть приносити позитивного результату. Збільшення масштабів інвестування без поліпшення якісних характеристик капітальних цінностей є підсумком невдалого господарювання. При цьому перенасичення виробничих сфер АПК старими зразками техніки і технології, безсумнівно, стримують темпи зростання виробництва.

Відзначимо, що в більшості випадків при визначенні ефективності інвестицій враховуються не всі витрати, а тільки капітальні, що відтворено в загальновідомій схемі «капітал - прибуток» або «капітал - дохід». З цієї схеми випадає цінність інших інвестиційних компонентів, таких як: інвестиції в оборотні кошти - збільшення їх обсягу та покращення якісної характеристики; інвестиції в людський фактор - поліпшення складу професійних кадрів і підвищення рівня кваліфікації працівників; інвестиції в землю - розширення обсягу використовуваних земель і поліпшення її родючості; безліч інвестиційних витрат на розвиток інтелектуальної діяльності, а також інвестиції в соціальні, екологічні, інфраструктурні, ринкові та інші сфери.

Парадоксальним моментом є те, що підприємства АПК можуть отримувати достатньо високий рівень доходів без особливої зміни структури виробництва, якісних характеристик застосовуваних ресурсів і виробленої товарної продукції. Це може бути пов'язано або з несподіваними і різкими змінами ринкових обставин, або з ефективністю маркетингової діяльності конкретних менеджерів з вибору вдалих ринкових сегментів. У тих і інших випадках не можна сподіватися на тривалість односторонньої «ринкової» дії, що приводить в майбутньому до сильного ослаблення агропромислового виробничого потенціалу, зниження якості та темпів випуску товарної продукції.

Звідси випливає висновок, що абсолютизувати і поширювати умови одного моменту, нехай навіть дуже важливого, на весь розвиток неправильно. Повинні бути враховані всі умови дії: наукові, виробничі, соціальні, екологічні, ринкові та інші, що будуються на основі як прямих, так і автономних витрат [6]. Це говорить про те, що інвестиційна діяльність АПК – це сукупність капітальних і некапітальних цінностей, що використовуються для вирішення комплексу міжгалузевих завдань. Фактично, сукупні витрати АПК є основоположними для розвитку всіх її сфер, в яких феномен «капітал - прибуток» модифікується в феномен «витрати - доходи - розвиток». Винятково важлива роль тут належить стійкій динаміці фінансування інвестицій АПК на різні виробничі структури і цілі, а головне - на цілі НТП.

Резюмуючи, відзначимо, що розкриття сутнісних явищ інвестицій дає можливість виявити ключові обставини у розвитку інвестицій АПК, збагатити зміст її методології та зумовити роль і значення в довгостроковій динаміці розвитку агропромислових сфер. Більш достовірні методологічні передумови інвестиційної діяльності здатні формувати повноцінну господарську систему АПК, регулювати процеси відтворення капіталу в різних сферах. При цьому розумна інвестиційна стратегія АПК, маючи на меті цілі і засоби інвестиційної діяльності, а також інтереси учасників проекту, покращує процеси управління капітальними витратами. Отже, періодична розробка методології інвестицій АПК потребує більш детального вивчення специфіки інвестування та функціонування її основних напрямків - створення нових або реконструкції, модернізації та технічного переозброєння діючих виробничих і невиробничих об'єктів.

Відомо, що в умовах гострої конкурентної боротьби, сучасний розвиток АПК характеризується провідною роллю науково-технічного прогресу - якісною зміною експлуатованих виробничих потужностей, розвитком тих інститутів, якої підтримують інноваційну активність її галузей і підприємств. Тому головне завдання тут полягає у зміцненні зв'язків між вибраними пріоритетами науково-технічного розвитку та основними напрямками соціально-економічного перетворення АПК. При відсутності даного взаємозв'язку дуже важко забезпечити сталий розвиток АПК, своєчасно набувати і раціонально розподіляти капітальні кошти, реалізувати поставлені інвестиційні завдання.

Відзначимо, що важливим завданням для забезпечення оцінки інвестицій АПК є проведення своєчасної класифікації її внутрішніх і зовнішніх витрат. Принципи класифікації витрат і раціонального розподілу ресурсів повинні застосовуватися не тільки на рівні окремих галузей, який носить занадто загальний характер, але й на рівні конкретних підприємств. Це дозволяє підвищити функціонально-циклічну прозорість ресурсів, більш ґрунтовно характеризувати діючі капітальні витрати і їх віддачу, аналогічним чином перевірити сумніви в інвестиційних розрахунках на рівні загальногосподарської діяльності.

Всебічне дослідження показує, що порівняно з іншими галузями, агропромисловий сектор економіки трансформується досить повільними темпами. Головною причиною цього є те, що тривалий період часу АПК залишався в незадовільному фінансовому стані, а деякі його великі підприємства, маючи певні «інвестиційні винагороди», теж не увінчалися належним успіхом. Сильне відставання виробничої потреби аграрних підприємств АПК в необхідних інвестиційних ресурсах призвело до збільшення їх збитковості.

Виходячи з безлічі негативних обставин, прийняті методичні, фінансово-інвестиційні, організаційно-управлінські та інші заходи в АПК в окремих його економічних відносинах, інвестиційних процесах, обсяги випуску продукції, а також продуктивності праці складаються по-різному. Різноманіття застосовуваних економічних інструментаріїв і «правил гри» досить часто гальмує процеси забезпечення стійкості АПК. В результаті навмисні соціально-економічні, екологічні, демографічні, інфраструктурні перетворення АПК не можуть отримати належного рівня, а відповідні структурні зміни ведуть до поступового руйнування.

Численні і часто досить суперечливі рекомендації із інвестиційного функціонування АПК при існуючій орієнтації на імпорт вводять в оману його виробничу сферу. Деструктивні тенденції в складі основних фондів помітно гальмують вирішення ключових господарських завдань. Спостерігається сильне відставання агропромислових інститутів, що здійснюють заходи, необхідні для нормального функціонування сфери виробництва і ринку продовольства. Не приділяється належна увага реальному стану і перспективним можливостям формування повноцінного економічного потенціалу АПК. При цьому методичні варіанти вимірювання ефективності

інвестицій в АПК та переходу його підприємств до товарного ринку визначаються тільки поточними ціновими факторами. Стає очевидним, що поліпшення якісної характеристики та оптимізація структурного складу капітальних цінностей, а також застосування досконалих методів і механізмів інвестиційної діяльності АПК набагато важливіше, ніж «досягнення тимчасово висхідної хвилі цін» на продовольчі товари і необгрунтоване і деструктивне збільшення обсягу інвестицій.

Не можна забувати про те, що критерії оцінки інвестицій АПК повинні виходити з функціональних особливостей галузей і видів діяльності. Це вимагає розробки відповідних однотипних критеріїв, що відповідають різним галузевим цілям, та оцінювання експлуатованих ресурсів. Тому для отримання більш достовірної оцінки інвестицій в АПК, необхідно здійснити конкретизацію - розбиття цілі на підцілі більш низького рівня (за окремими підгалузями і видами діяльності). Це дає можливість отримати більш достовірну оцінку цілей вищого рівня [7, с.416]. При цьому для виявлення загальної галузевої характеристики інвестиційної діяльності АПК розроблені приватні (однотипні) критерії вимірювання ефективності інвестицій повинні бути узагальнені на рівнях кожної галузі. Даний метод дозволяє більш реально оцінити результати спільної інвестиційної діяльності АПК, визначити ступінь корисності вкладених коштів та можливості отримання ефекту.

Відзначимо, що для досягнення великомасштабного структурного перетворення АПК ключовим завданням є формування критеріально-цільової системи інвестиційної діяльності. Вона складається з безлічі визначників цілей і техніко-економічних показників, що характеризують ефективність економічного потенціалу (виробничого і споживчого) в цілому. Головна особливість цієї системи полягає в тому, що вона більш чітко реагує на ступінь виконання основних принципів інвестиційної діяльності - цілеспрямованість виділення грошових коштів і цілісність експлуатованих капітальних коштів. Останні займають ключову позицію в методології оцінки інвестицій АПК, служать основою для проведення всебічного аналізу, особливо в області циклічного руху капіталу, і виявлення необхідних змін у кількісних і якісних параметрах технологічного ланцюжка «інвестиції-наука-виробництво-ринок». Важливою особливістю даної системи є те, що за допомогою непрямих показників вона оперативно реагує на розвиток науково-технічного прогресу і диктує умови своєчасного використання його досягнень.

Звідси висновок, що принципи функціонування даної системи займають центральну позицію в методології інвестування в АПК. Її повноцінність, визначаючи основні вихідні положення інвестиційної діяльності, більш яскраво характеризує пріоритети цілей і критеріїв ефективності інвестицій, втілює в собі нові парадигми системного господарювання. Тому критеріально-цільова система інвестицій створює всі необхідні передумови для оптимальної стратегії розвитку галузей АПК, упорядкування принципів управління в різних господарських координатах.

Методологічні аспекти інвестицій АПК, включаючи в себе безліч концептуальних цінностей, більш яскраво характеризують існуючі гармонійні зв'язки між сферою виробництва і товарними ринками. Характерні риси даних обставин (за допомогою ключових розрахункових показників) дають можливість визначити фінансово-економічний стан будь-якого проекту на будь-якому рівні: відшкодування інвестиційних витрат за рахунок отриманих доходів від реалізації товарів і послуг; досягнення рентабельності інвестицій не нижче очікуваного рівня; забезпечення окупності інвестицій в межах терміну. Протее, все ще велика ймовірність існування негативних факторів, які ускладнюють процедури прийняття достатньо обгрунтованих рішень з мінімальною похибкою. Такі чинники, як правило, не дозволяють забезпечити ефективність інвестицій на всіх господарських рівнях і циклічних координатах, починаючи від вкладення і до завершення кінцевого результату. Щоб краще розібратися в оцінках інвестування в АПК, необхідно усунути різні негативні фактори, що впливають на здійснення проекту. Не можна забувати про те, що інвестиційні витрати в галузях АПК здійснюються не тільки виходячи зі сприятливих умов, а й з різних джерел і в різні часи з досить тривалим періодом.

Це передбачає врахування таких ознак: ступеня неоднорідності внутрішньогалузевої структури та видів діяльності; функціонального характеру різних сфер та їх взаємодії з фінансовими структурами; доступності до інформаційних джерел з оперативного переходу до товарних ринків; можливостей своєчасного інвестування та маневрування наявними виробничими потужностями; зміни ролі територіальних факторів в довгостроковому розвитку АПК. Дані ознаки є основоположними для забезпечення достовірної оцінки інвестицій в АПК. При цьому відзначимо, що, чим вище масштаби досліджуваних обставин, тим більша ймовірність допущення помилок і менше можливості вирішення поставлених завдань.

Підкреслимо, що суб'єкти АПК, володіючи особливою специфікою інвестиційної діяльності та обсягами капітальних запасів, які виражаються в розходженні їхніх цілей і завдань, а також масштабів інвестування та отримання доходів, використовують безліч критеріїв і методів вимірювання ефективності вкладень. При цьому для всіх галузей і видів діяльності АПК головним критерієм забезпечення ефективності інвестицій залишається створення сприятливих умов виробничо-ринкового функціонування - отримання максимального прибутку при мінімальних витратах, скорочення терміну окупності вкладених коштів. З методологічної точки зору, для будь-якої галузі і підприємства АПК ефективність бізнес-проекту багато в чому залежить від визначення відносної важливості або пріоритетності застосовуваних критеріїв, організації структури проекту та пошуку надійних джерел інвестування. При цьому потенційна привабливість інвестицій і ряду стимулюючих факторів ефективного господарювання є вирішальними. Звідси висновок, що загальна мета інвестиційного проекту АПК відображається у двох аспектах: по-перше, у забезпеченні ефективності проекту в цілому; по-друге, у забезпеченні стимулу для зацікавлених осіб.

Судячи з даної констатації, план виробництва включає в себе обгрунтування техніки і технології, розрахунок експлуатаційних витрат за інвестиційними варіантами. Капітальні вкладення включають в себе створення нових, реконструкцію та модернізацію діючих об'єктів - придбання відповідних основних і оборотних фондів та розрахункову схему заробітної плати. Показник економічної ефективності інвестицій визначає вартісну оцінку витрат і результатів, пов'язаних з ризиком реалізованого проекту, і сукупних стимулів зацікавлених осіб. Показник бюджетної ефективності відображає фінансові наслідки здійснення проекту: державного, регіонального та місцевого бюджетів.

Відзначимо, що в прикладному сенсі методологія інвестування в АПК - це цілісна система, яка володіє сукупністю взаємопов'язаних елементів, основоположних компонентів для забезпечення ефективності. Серед цих елементів центральне місце належить органічній побудові принципів інвестиційної діяльності (методологічних, методичних, операційних). Дані принципи, займаючи керівне становище, втілюють ключові фактори та інструменти інвестиційного проекту. Загалом, інвестиційний проект АПК повинен характеризуватися нижченаведеними принципами: 1) принцип актуальності - відповідність обраного проекту актуальним завданням соціально-економічного, екологічного, інфраструктурного розвитку АПК; 2) принцип народногосподарської значущості - ступінь корисності і керованості проекту з позиції федерального, регіонального, галузевого рівня; 3) принцип комплексності - оціночна характеристика проекту, обумовлена науково-технічними, фінансово-інвестиційними та іншими ефектами; 4) принцип корисності - вибір конкретних критеріїв і розрахункових показників, що визначають ефективність агропромислових проектів в цілому.

Звідси висновок, що ефективність інвестиційного проекту АПК характеризується активною дією сукупних принципів інвестиційної діяльності, якою володіє методологія. Ці принципи, відображаючи реальну картину інвестиційного функціонування, встановлюють необхідні правила для вирішення безлічі агропромислових проблем: виробничих, ринкових, фінансових, інвестиційних, організаційних, управлінських і т.п. Так як незалежно від галузевих особливостей і функціональної специфіки експлуатації ресурсів, які включають у собе певну величину витрат, дані принципи є основою сталого розвитку АПК. Іншими словами, як рушійні сили, принципи інвестиційної діяльності АПК є своєрідними індикаторами, що виражають тенденції розвитку господарської системи, які встановлюють основні правила поведінки даної системи. При цьому повноцінність методології інвестування АПК характеризується нижченаведеними основними компонентами: ступенем організації структури, органічної побудови принципів і сукупністю використовуваних методів, методик, прийомів, способів і засобів ефективного здійснення інвестиційного проекту.

Відзначимо, що правильний облік і повнота використання об'єктивних економічних законів, принципів і методів інвестиційної діяльності - це неодмінна умова успішної господарської діяльності АПК. Це вимагає дотримання основних принципів економічної теорії, єдності мікро- і макроаналізу, взаємодія теорії з практикою, які при необхідності доповнюють один одного. Отже, методологія інвестицій в АПК як вчення про методи, методики і способи інвестиційної діяльності має дві сторони: теоретичну, пов'язану з раціональним мисленням і пізнанням відповідних законів і закономірностей інвестиційного розвитку; практичну, пов'язану з вирішенням конкретних практичних проблем, досягненнем практичної мети. Повнота охоплення даної констатації дає можливість для прийняття грамотних рішень в галузі ефективного використання матеріальних і нематеріальних цінностей, забезпечує успішну реалізацію товарів і послуг на внутрішніх і зовнішніх ринках. Але при глибокому переході до аналізу інвестиційної діяльності виявляється, що вичерпні вирішення поставлених завдань неможливо відшукати без урахування всіх існуючих витрат.

Це говорить про те, що крім традиційних методів вимірювання величини інвестиційних витрат АПК, калькуляція в складі експлуатаційних витрат має й інші необхідні статті: сумарні витрати на екологію, платежі за кредит, а також податки і орендні платежі, що відносяться на собівартість виробленої продукції. В цілому бізнес-план проекту АПК повинен враховувати роль і значення всіх видів витрат, визначати потенційну привабливість проекту та пошук нових джерел фінансування. Дана констатація більш яскраво проявляється на заключному етапі проекту, на якому за допомогою розрахунково-вимірювальних показників можна виявити ефективність сукупних витрат - громадську (соціально-економічну, екологічну, інфраструктурну і т.д.) або комерційну, визначити величину безглуздих розтрат.

Природно, системний підхід до аналізу принципів і методів інвестиційної діяльності АПК дає більш чітке уявлення про ступінь її ефективності, визначає темпи функціонування галузей і конкретних господарюючих суб'єктів (стаціонарні, нестаціонарні, квазістаціонарні, стрибкоподібні). При цьому критерієм корисності застосовуваних розрахункових показників є їх здатність виявити ефективність капітальних витрат в різних господарських координатах і циклічних діях - забезпечення споживачів відповідною інформацією про доходи і витрати. Іншими словами, розрахункові показники повинні відповісти на найбільш нагальні питання управління інвестиціями: який дохід (прибуток) або обмеження терміну окупності на вкладений капітал, наскільки міцне фінансове становище або інвестиційний режим підприємств, який очікуваний економічний ефект [8, с.249]. Повнота використання даних категорій має основне значення в галузі прогнозування інвестиційної діяльності АПК, виявлення її доцільності з обгрунтуванням необхідних витрат і очікуваних доходів.

Нова парадигма розвитку АПК повинна відповідати найбільш актуальним питанням забезпечення ефективності його інвестиційної діяльності, об'єктивно існуючому характеру інвестиційних процесів. При цьому методологічна база інвестиційної діяльності повинна створити всі необхідні передумови для активного функціонування елементів господарської системи. Тільки в цьому сенсі методологія оцінки інвестицій є концентрованим і загальновизнаним вираженням рис інвестиційної та господарської діяльності. Іншими словами, повнота освоєння теоретичних і практичних навичок дає можливість, з одного боку, осмислити загальногосподарську реальність і необхідність споживання та експлуатації матеріальних і нематеріальних цінностей, з іншого, формувати самостійні локальні підходи для перспективного розвитку всіх конкретних видів діяльності.

Щодо методів вимірювання ефективності інвестицій зауважимо, що в попередніх методиках результати низької і високої ефективності інвестицій АПК в основному виражалися в галузевому коефіцієнтному нормативі. Не брався до уваги реальний рух капітальних коштів, а ефективність інвестицій обмежувалася лише «штучно» встановленими галузевими коефіцієнтними нормативами. Новий підхід дисконтування витрат і результатів дає можливість виключити систематичні помилки при економічному обгрунтуванні інвестиції, проте випадкові помилки все ще великі. По-перше, вибір норми дисконту завжди спирається на прогнозні розрахунки, а значить є ймовірність допущення помилки. По-друге, в новій методиці, як і раніше, існує недостатнє обгрунтування терміна окупності, що необхідно доопрацювати. Це особливо характерно для аграрного сектора економіки, де інтервал часу вкладень систематично піддається численним негативним наслідкам: природно-кліматичним, фінансово-інвестиційним, інформаційним, організаційно-управлінським, ринковим і т.д. Природно, в аграрному секторі термін окупності капіталу більш тривалий, ніж в інших галузях економіки, що пов'язано зі специфікою виробничої діяльності та повільної оборотністю ресурсів.

Сьогодні на практиці прийняті більшістю інвесторів рішення будуються на основі прагнення максимізувати поточні доходи. У багатьох випадках, це прагнення приводить до збільшення числа негативних наслідків, супроводжуваних зменшенням майбутніх доходів. Максимізація поточних доходів на шкоду майбутньому вимагає нормування часового горизонту, що нерозривно пов'язано з розробкою дивідендної, податкової та іншої політики, а також оптимальним розподілом валового продукту на споживані доходи та інвестиції. Не можна забувати про те, що дохід від інвестиції закономірно впливає на величину часового горизонту і, як правило, із зростанням прибутковості зменшується термін окупності. Іншими словами, мінімально допустимий часовий горизонт безпосередньо залежить від рівня прибутковості інвестицій.

Якщо середньорічна величина чистого дисконтованого доходу (ЧДД) безпосередньо залежить від горизонту планування, то часовий горизонт повинен бути складовим критерієм, а сам критерій слід розглядати як критерій, що включає ЧДД і термін окупності вкладень. Практичним доказом є різні випадки, тобто горизонт планування в одному випадку може бути менше, а в іншому більше, і за інших рівних умов господарювання ефект однакових вкладень буде різним. Це вимагає максимізації ЧДД у разі меншого часу планування.

Для з'ясування загальної ситуації розподілу валового продукту на інвестиції і споживання необхідно узагальнити всі капітальні витрати, включаючи заробітну плату і всі види обов'язкових відрахувань. Корисність такого розрахункового аналізу полягає в тому, що за відсутності в якості складової критерію часового горизонту ефективності вкладень, він дозволяє встановити (шляхом оперування показниками прибутковості інвестицій і розподілу валового продукту) відрізок часу максимізації доходу. Отже, показник часового горизонту займає важливе місце серед інших показників вимірювання ефективності інвестицій. Він дає можливість більш реально визначити максимізацію споживання і доходу за вкладеннями, і якщо він розрахований на макроекономічному рівні, то це означає високий ступінь розвитку економічних відносин суспільства.

Висновки та пропозиції. Резюмуючи, відзначимо, що в силу об'єктивних і суб'єктивних причин нестабільного розвитку агропромислової сфери економіки і тривалої перебудови її виробничі відносини містять багато недоліків, головним з яких є невідповідність між системами управління інвестиціями і новими економічними умовами господарювання. Дане дослідження сконцентровано не стільки на проблемах обліку, контролю і планування капітальних витрат, скільки на завданнях забезпечення координації, організації та мотивації наявних інвестиційних ресурсів, вдосконалення методичних варіантів вимірювання їх ефективності, що збагачує теорію і практику управління інвестиціями. Звідси висновок, що будь-яка модель формування інвестиційних витрат АПК і методи забезпечення та вимірювання їх ефективності за допомогою існуючих критеріїв є комплексом різноаспектних і складних завдань. Незважаючи на наявність великої кількості стратегічних і нормативних документів, що визначають довгострокові вектори розвитку, відсутня цілісна система інвестиційного функціонування АПК.

Дослідження показують, що сьогодні ключовим завданням забезпечення стійкого відтворення АПК є збереження цілісності інвестиційного циклу (ІЦ) - забезпечення безперешкодного руху капітальних потужностей. Повноцінний вигляд ІЦ, відображаючи конкретні цілі і характер об'єднання капітальних, трудових і земельних ресурсів, займає ключову позицію в процесах формування та розвитку економічного потенціалу АПК. З цієї точки зору, ІЦ АПК – це ті функціональні масштаби, в яких забезпечуються гармонійні зв'язки між окремими елементами господарської системи та товарного ринку. Його повноцінність більшою мірою забезпечується організаційними ресурсами - сукупністю організаційних форм і технологій.

Методологічний підхід до дослідження, в основу якого покладені найважливіші принципи, досконалі методи і необхідні умови ефективного функціонування капітальних витрат, збагачує сутність і зміст інвестиційної діяльності АПК. Вона дозволяє розкрити не тільки суть корисності використовуваних виробничих потужностей, але й підвищити значимість різних структурних елементів інвестиційно-

інноваційної системи АПК, що містить науково-нормативну та інформаційну базу, координаційну, організаційну та управлінську структуру «інвестиціївірних» ресурсів, а також відповідних елементів природних, земельних і кадрових змін в господарській системі АПК цілому.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Голиченко О.Г., Самоволева С.А. Основные направления инновационной политики Российской Федерации на период до 2020 г. // Научная и инновационная политика: Россия и мир, 2011-2012 / Под ред. Н.И.Ивановой и В.В.Иванова. – М.: Наука, 2013. 479 с. С.52
2. Мильнер Б.З. Исследования современных проблем развития управления // Очерки истории Российской экономической мысли / Под ред. акад. Л.И. Абалкина, М.: Наука, 2003. 365 с.
3. Гриньова В. М., Коюда В. О., Лепейко М. І., Коюда О. П. Проблеми розвитку інвестиційної діяльності: Монографія / За аг. ред. проф. Гриньової В. М. – Х.: Вид ХДЕУ, 2002 – 464 с.
4. Дискіна А. А. Комплексний підхід до оцінки інвестиційної привабливості проми- слових підприємств / А. А. Дискіна // Одеського політехнічного університету. – 2011. – Вип. 2. – С. 320-324.
5. Єпіфанов А. О. Оцінка кредитоспроможності та інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання : монографія / А. О. Єпіфанов, Н. А. Дехтяр, Т. М. Мельник та ін. / За ред. д.е.н. А. О. Єпіфанова. – Суми : УАБС НБУ, 2007. – 286 с.
6. Диба М.І. Генезис інвестиційних теорій / М.І. Диба, Є.А. Поліщук., А.В. Мироненко // Економіка АПК. – 2011. - № 12. – С.123-127.
7. Ерошкин С.Ю. Рекомендации по прогнозированию перспективных, разрабатываемых и осваиваемых технологий // Инновацинно-технологическое развитие экономики России: проблемы, факторы, стратегии, прогнозы / Ответственный ред. акад. В.В.Ивантер. Издательство «МАКС Пресс», М.: 2005. 590 с.
8. Молотков Ю.И. Системное управление социально-экономическими объектами и процессами. – Новосибирск: Наука, 2004. 508 с.

УДК 687.1:338.512 (477)

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ЯКІСТЬ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВАХ З ВИРОБНИЦТВА ОДЯГУ

Левкулич В.В., к.е.н, доцент кафедри обліку та аудиту ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Левкулич В.В. Особливості впровадження системи управління витратами на якість продукції на підприємствах з виробництва одягу. У статті обгрунтовано необхідність впровадження систем управління витратами, пов'язаними з забезпеченням та покращенням якості продукції на вітчизняних підприємствах з виробництва одягу та висвітлено послідовність кроків, які для цього потрібно здійснити. На основі побудови діаграм Парето для кількості дефектів виявлених на стадії міжопераційного та фінішного контролю, а також для вартості їх виправлення та на основі проведення АВС-аналізу виявлено «вузькі місця» в системі контролю якості на аналізованому підприємстві, що дало змогу розробити пропозиції по її вдосконаленню. Визначено економічну ефективність запропонованих заходів щодо впровадження системи управління витратами на якість, яка свідчить про доцільність та необхідність здійснення контролю, аналізу та оцінки витрат, пов'язаних із забезпеченням та покращенням якості продукції.
Ключові слова: система управління витратами на якість, діаграма Парето, АВС – аналіз, вартість виправлення дефектів, підприємства з виробництва одягу.
Левкулич В.В. Особенности внедрения системы управления затратами на качество продукции на предприятиях по производству одежды. В статье обоснована необходимость внедрения систем управления затратами, связанными с обеспечением и улучшением качества продукции на отечественных предприятиях по производству одежды и освещена последовательность шагов, которые для этого нужно осуществить. На основании построения диаграмм Парето для количества дефектов выявленных на этапе межоперационного и финишного контроля, а также для стоимости их исправления и на основании проведения АВС-анализа выявлены «узкие места» в системе контроля качества на рассматриваемом предприятии, что позволило разработать предложения по ее совершенствованию. Определена экономическая эффективность предложенных мероприятий по внедрению системы управления затратами на качество, которое свидетельствует о целесообразности и необходимости осуществления контроля, анализа и оценки расходов, связанных с обеспечением и улучшением качества продукции.
Ключевые слова: система управления затратами на качество, диаграмма Парето, АВС - анализ, стоимость исправления дефектов, предприятия по производству одежды.
Levkulych V. Features of introduction quality cost management system on apparel enterprises. The article outlines the necessity of introduction quality cost management system on domestic apparel enterprises. Also the sequence of steps which for this purpose need to be carried out is reflected in the article. «Bottlenecks» are found out in the quality control system on an analysable enterprise on the basis of ABC – analysis and construction Pareto diagrams for the amount of defects discovered on the stages of during production and after production control and for the cost of their correction. The cost-effectiveness of the proposed measures for implementation quality cost management system is determined, which indicates the feasibility and need for control, analysis and assessment of costs to provide and improve product quality.
Keywords: quality cost management system, Pareto diagram, ABC – analysis, the cost of correcting defects, apparel enterprises.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку фінансово-орієнтованого суспільства визначну роль в забезпеченні конкурентних переваг господарюючого суб'єкта відіграє економічно обгрунтована якість продукції. З огляду на посилення конкуренції у всіх галузях господарювання, обмеженість ресурсів та мінливість вимог споживачів виникає потреба в зосередженні саме на економічно обгрунтованій якості, тобто якості продукту, яка б водночас задовільняла споживача та забезпечувала прибуткову діяльність підприємства.

Сьогодення, яке диктує підприємцям існування в умовах жорсткої конкуренції не дає можливості стояти на місці. Процес безперервного вдосконалення є засобом для розвитку та нарощування прибутків. Кваліфікований персонал, технічне та технологічне оснащення, ефективне виробництво, висока продуктивність, якісна продукція – це все засоби для досягнення головної і єдиної мети будь-якого господарюючого суб'єкта – отримання прибутку. Проте якщо виокремити якість у внутрішню підсистему великої системи виробничих відносин – систему управління якістю, то тут, також, можна визначити мету – постійне та безперервне покращення якості продукції. Єдиним засобом для інтеграції зусиль направлених на досягнення мети як у першому, так і у другому випадку є забезпечення ефективного управління витратами на якість продукції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питання управління якістю продукції та витрат, пов'язаних з її забезпеченням і покращенням значна увага приділена в працях В.Шухарта [1], Е.Демінга [2], Дж.Джурана [3], Ф.Кросбі [4], А. Фейгенбаума [5] та інших.

Постановка завдання. Метою даного дослідження є вивчення особливостей впровадження системи управління витратами на якість продукції на вітчизняних підприємствах з виробництва одягу.

Результати дослідження. За твердженням У.Е. Демінга справжнє покращення якості неможливе без глибинних знань, які

© Левкулич В.В., 2015